

Mamo, Tato, przeczytaj swojemu niemowlakowi

Opracowanie i wybór wierszy:

Beata Kulig – psycholog

w oparciu o: Anna Ożyńska-Zborowska
„Antologia literatury dla najmłodszych”,
Warszawa, KAW, 2002

Okres niemowlęcy jest niezwykle istotnym etapem w rozwoju każdego dziecka, w pierwszym roku życia dokonują się bowiem bardzo intensywne zmiany fizyczne i psychiczne. Dziecko zdobywa swoje pierwsze doświadczenia życiowe, które są podwaliną dalszego rozwoju w kolejnych latach życia.

Rodzice towarzyszą dzieciom w ich wszechstronnym rozwoju od narodzin, a często jeszcze zanim ich największy Skarb pojawi się na świecie. Rodzice są pierwszymi i najważniejszymi nauczycielami dziecka, którzy zaznajamiają je z otaczającym światem.

Aby twórczo stymulować rozwój dziecka i wzbogacić jego doświadczenia warto już od pierwszych miesięcy życia zaznajamiać dzieci z literaturą. Żywy kontakt małego dziecka z wierszami, opowiadaniem, bajkami, historiami pozytywnie wzbogaca poznawczo, rozwija umiejętności językowe, wpływa pozytywnie na relacje interpersonalne.

Wydawać by się mogło, że czytanie niemowlęciu mija się z celem, nie jest ono bowiem w stanie śledzić toku wydarzeń w prezentowanej opowieści. Jednak, gdy odpowiednio dobierzemy wiersze do możliwości Malucha, sprawimy mu nimi dużo radości i stworzymy doskonałą okazję do tworzenia bliskiej więzi z dzieckiem. Wiersze dla niemowląt są krótkie, proste, rytmiczne oraz, co niezwykle istotne, związane z aktywnością ze strony dorosłego – odpowiednimi ruchami i zachowaniami ilustrującymi treść. Są elementem zabawy, radosnej i swobodnej ekspresji ruchowej.

W twórczości adresowanej do niemowląt, wyodrębnia wierszyki do zabaw kontaktowo-dotykowych, wierszyki do zabaw kontaktowo-naśladowczych, wierszyki do zabaw paluszkowych, wierszyki do zabaw na kolanach oraz kołysanki.

ZABAWY KONTAKTOWO-DOTYKOWE

W tym typie zabaw dorosły w rytm mówionego wierszyka dotyka palcami ciała dziecka. Stymuluje w ten sposób rozwój dziecka, stwarzając możliwość przekazania istotnych informacji z receptorów skórnych do mózgu, a dotyczących odczuwania własnego ciała, wywoływania poczucia bezpieczeństwa w kontakcie z dorosłym, a także wysyłania sygnałów akceptacji dziecka. Pochylenie się nad niemowlęciem w trakcie zabawy umożliwi maluchowi optymalny kontakt wzrokowy, stwarza możliwość obserwacji twarzy ludzkiej: mimiki, ruchów ust podczas mówienia. Maluch osłuchuje się z głosem ludzkim, jego melodią, rytmem, tempem, intonacją, a więc z tymi wszystkimi elementami kodu językowego, które są dla dziecka najbardziej interesujące. Maluszki, z którymi prowadzi się tego rodzaju zabawy, wykazują większą reaktywność emocjonalną, łatwiej je sprowokować do głośnego śmiechu, wokalizacji, charakteryzuje je dłuższy czas koncentracji wzrokowej i słuchowej, wcześniej przejawiają się zaczątki myślenia sensoryczno-motorycznego (zmysłowo-ruchowego). Podjęcie tego typu zabawy wymaga jednak od dorosłego, otwartości na dziecko i jego potrzeby, bliskiej z nim więzi i gotowości do skoncentrowania na nim całej swojej uwagi

ZABAWY KONTAKTOWO-NAŚLADOWCZE

W zabawach kontaktowo-naśladowczych aktywny udział wykazują już dzieci w 7-9 miesiącu życia. Starają się one odwzorowywać gesty osoby dorosłej. Pojawia się gotowość do współdziałania, reagowania na elementy słowne recytowanego tekstu. Rozwój mowy biernej (umiejętności związane z rozumieniem słów) pozwala im na kojarzenie słowa z gestem. Dziecko uczy się także określonych zachowań społecznych, np. gestu pożegnania "pa, pa", bicia brawa, co jest znaczącym krokiem w rozwoju społecznym dziecka.

ZABAWY NA KOLANKACH

Huśtanie dziecka, podrygiwanie, podrzucanie rozwijają równowagę i umiejętność panowania nad swoim ciałem. Jest to również wspaniała okazja do zacieśniania kontaktu emocjonalno-słownego z dzieckiem. Niemowlę sadzamy na kolanach zawsze twarzą do siebie, co daje mu poczucie bezpieczeństwa i możliwość obserwowania twarzy, nawiązania kontaktu wzrokowego. Trzymając dziecko pod paszki, rytmicznie je kołyszemy, nosimy na kolanach i recytujemy wierszyk. Gdy niemowlę stabilizuje już kręgosłup w pozycji siedzącej, siedzi pewnie, możemy w trakcie zabawy przytrzymywać je za dłonie. Pod koniec pierwszego roku życia bardziej „oswojone” i odważne dzieci cieszy siedzenie na stopie nogi założonej na nogę. Wprowadzając te zabawy, należy zachować ostrożność przede wszystkim w aspekcie bezpieczeństwa psychicznego (nie tylko fizycznego). Dziecko musi się oswoić z różnymi „ruchami”, zmianami pozycji, np. traceniem równowagi przy wpadaniu w „dół”, tak by uzyskać doświadczenie bezpiecznego przeżywania elementu zagrożenia. To sprawi, że zabawa wywoła spontaniczny, głośny śmiech, rozluźnienie, całkowite zaufanie do osoby dorosłej i jej działań. W późniejszym życiu dzieci mające za sobą tego typu doświadczenia wykazują większą łatwość wchodzenia w interakcje z innymi ludźmi, ufają sobie i innym

ZABAWY PALUSZKOWE

Najczęściej można po nie sięgnąć w zabawie z dziećmi w 10-12 miesiącu życia. Dziecko sadzamy sobie na kolanach, ujmujemy jego rączkę i dotykając paluszków, wypowiadamy kolejne wersy wierszyka. Opuszki palców są bardzo bogato wyposażone w receptory. Umiejętne ich dotykanie sprawia dziecku radość, zaspokaja potrzebę stymulacji dotykowej, odpowiada na spontaniczne przez dziecko przejawianie w tym wieku zainteresowania własnymi paluszkami.

KOŁYSANKI

Stanowią bardzo istotny element w opiece nad małym dzieckiem. Od narodzin powinien dziecku towarzyszyć „rytuał” układania do snu – zarówno wieczornego, jak i dziennego. Kołysanie, huśtanie, rytmiczne wypowiadanie utworu czy nucenie powinny kojarzyć się z czasem odpoczynku, zasypiania. Kołysanka działa odprężająco, ułatwia dziecku wyciszenie, uspokojenie, wprowadzenie swego organizmu w stan spoczynku, umożliwia przeżycie bezpiecznego rozstania z osobą dorosłą.

Przykładowe wierszyki do każdego typu zabaw zamieszczone są poniżej.

Zachęcam do sięgnięcia po nie i wprowadzania Malucha w piękny świat literatury w radosnej atmosferze wspólnej zabawy.

WIERSZYKI DO ZABAW KONTAKTOWO-DOTYKOWYCH – POBIERZ

WIERSZYKI DO ZABAW KONTAKTOWO-NAŚLADOWCZYCH – POBIERZ

WIERSZYKI DO ZABAW NA KOLANKACH – POBIERZ

WIERSZYKI DO ZABAW PALUSZKOWYCH – POBIERZ

KOŁYSANKI – POBIERZ